

לקוטי תורה • פרשת שלח • מאמר 10

ביאור ע"פ והיה לכם לציצית כו' הלב רואה כו'

ביאור הפסוק "והיה לכם לציצית": "הלב רואה"

הלב הוא המקום שבו אור השכל שורה ומתקיים: היסודות של חכמה ובינה מגיעים אליו, כך שגם הוא רואה, שומע ומבין; ועבודתו של האדם היא להחדיר ללב את מה שהשכל יודע, עד שהלב עצמו ירצה בה'.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/10

הנקודה

הלב הוא המקום שבו אור השכל שורה ומתקיים: היסודות של חכמה ובינה מגיעים אליו, כך שגם הוא רואה, שומע ומבין; ועבודתו של האדם היא להחדיר ללב את מה שהשכל יודע, עד שהלב עצמו ירצה בה'.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור קצר זה, העוסק בפסוק על ציצית ובמאמר "הלב רואה", עוסק בלב. על פי האריז"ל, יסוד אבא (חכמה) ויסוד אימא (בינה) נמשכים עד החזה, והאורות שלהם מתקבצים בלב, שמספרו שלושים ושניים, בגימטרייה לב. יסוד הוא הנקודה התחתונה של בחינה עליונה, שדרכה היא מחיה בחינה תחתונה; לכן אנו פונים לה' בתואר "ברוך" — ביסוד אבא, הבחינה היחידה שבה אנו יכולים לאחוז בו. משל מן השכל מבהיר מדוע הלב חשוב: רעיון שנמצא רק בשכל עלול להישכח מיד, ואילו דבר שנקבע בלב מתקיים. מי שצריך להמשיך להכניע את לבו הוא צדיק במונחיו של שערי קדושה (בינוני בתניא); מי שלבו נכבש לחלוטין הוא חסיד, כמו דוד המלך. רחל ולאה הן מחשבה ודיבור, העולמות הנסתרים והגלויים, ה"אחוריים" של השכל. הלב, המקבל מחכמה ומבינה, רואה, שומע ומבין; ועל האדם להשתדל תמיד לכבוש את יצרו.

מבנה

1	הכותרת	11
	פסוק הציצית והמאמר "הלב רואה" מציגים את הנושא: הלב.	
2	יסוד והלב	3-21
	יסוד הוא הנקודה התחתונה של בחינה עליונה, שדרכה היא מחיה את מה שלמטה; יסודות אבא ואימא מגיעים לחזה, והאורות שלהם מתקבצים בלב. נפתח משל: רעיון חדש נסתר כל עוד הוא נמצא בשכל.	
3	שכל ולב: צדיק וחסיד	6-41
	מה שנמצא רק בשכל עלול להישכח, ואילו מה שנקבע בלב מתקיים; מי שצריך להמשיך לכבוש את לבו הוא צדיק, ומי שלבו נכבש הוא חסיד, כמו דוד המלך, שאהבתו לה' ביטלה כל משיכה טבעית.	
4	ברוך: המקום שבו אנו אווזים בה'	8-71
	אנו פונים לה' בתואר "ברוך" — יסוד אבא, הבחינה שדרכה הוא מחיה אותנו; משני היסודות נוצרים המוחין של ז"א, ובחזה — רחל ולאה.	
5	רחל ולאה: מחשבה ודיבור	10-91
	לאחר שמובהר שרחל ולאה נמשכות מלמעלה, המאמר מזהה אותן עם מחשבה ודיבור, העולמות הנסתרים והגלויים, שבהם אותן אותיות.	
6	הלב רואה, שומע ומבין	111
	הרגש נובע מהתבוננות, והמחשבה והדיבור נובעים מן הרגש; עניין שנקבע בלב מבטל רגש מנוגד, כמו אצל יעקב. ללב יש ראייה, שמיעה והבנה, ועל האדם להשתדל תמיד לכבוש את היצר.	

יסוד יסוד

הנקודה התחתונה של בחינה עליונה, שדרכה היא מתקשרת לבחינה תחתונה ומחיה אותה; הבחינה העליונה כפי שהיא גדולה מדי מכדי שהתחתונה תוכל להשיג או לשאת אותה.

יסוד אבא יסוד אבא

הנקודה התחתונה של חכמה, המתלבשת בתוך יסוד אימא; היא מגיעה לחזה, והמילה "ברוך" שבברכותינו פונה לה' בבחינה זו.

הלב הלב

המקום שבו מתקבצים האורות של שני היסודות; מה שנקבע בו מתקיים, וגם הוא רואה, שומע ומבין.

צדיק וחסיד צדיק וחסיד

בשערי קדושה, מי שצריך להמשיך לכבוש את לבו באמצעות שכלו, ומי שלבו נכבש לחלוטין; התניא מכנה אותם בינוני וצדיק.

רחל ולאח רחל ולאח

שתי תצורות נשיות הנוצרות מן האורות שבחזה של ז"א; המאמר מזהה אותן עם מחשבה ודיבור.

העולם הנסתר והעולם הגלוי עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא

מחשבה ודיבור, שבהם אותן אותיות — מכוסות במחשבה וגלויות בדיבור.

האחוריים אחוריים

ההמשכה החיצונית של בחינה, ולא הבחינה עצמה; מחשבה ודיבור הם האחוריים של השכל.

קטע 1 • 11

הכותרת

1 ביאור ע"פ והיה לכם¹ לציצית כוי הלב רואה² כוי

ביאור על הפסוק "והיה לכם לציצית" וכו': "הלב רואה" וכו'.

הקטע הקצר הזה מבאר את פסוק הציצית, שממשיך: "וראיתם אותו... ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", לצד דברי חז"ל: "הלב רואה". עניינו של הקטע הוא הלב: כיצד אור השכל מגיע אל הלב, ומדוע מה שנבקע בו נשאר לאורך זמן.

קטע 2 • 21-3

יסוד והלב

2 להבין ענין הלב.³ הנה איתא הלב מבין הלב שומע.⁴ ואיתא בכתבי האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] שיסודאבא⁵ הוא בחזה [ועמ"ש בד"ה עיני כל⁶ בשם המגיד איש האלקי נ"ע [נשמתו עדן]].

כדי להבין את עניינו של הלב. נאמר: "הלב מבין, הלב שומע". עוד נאמר בכתבי האריז"ל, נשמתו עדן, שיסוד אבא הוא בחזה [ועיינו גם במה שנכתב במאמר המתחיל "עיני כל", בשם המגיד, האיש האלקי, נשמתו עדן].

המאמר מציג את נושאו, הלב, ומביא שתי תורות. חז"ל אומרים שהלב מבין ושומע; והאריז"ל מלמד שיסוד אבא, הנקודה התחתונה של חכמה, מגיע אל החזה של ז"א, מקום הלב. ההערה שבסוגריים מפנה את הקורא למאמר "עיני כל" בפרשת מטות, המביא תורה של המגיד ממזריטש, רבו של אדמו"ר הזקן, על החזה.

ולהבין מהו יסוד הנה כל דבר המשפיע ומחיה למה שלמטה ממנו אינו מחיה רק במדרגה התחתונה שלו מאחר שהוא גדול מאד מהעלול ולא יכול העלול להשיג עילתו ולא יכול לסובלו.

וכדי להבין מהו יסוד: כל דבר שמשפיע ומחיה את מה שלמטה ממנו, מחיה אותו רק באמצעות הבחינה התחתונה שבו, שכן הוא נעלה ממנו בהרבה, והעלול אינו יכול להשיג את עילתו ואינו יכול לשאת אותה.

כדי להסביר מהו יסוד, המאמר מביא כלל: כל דבר המחיה דבר נמוך ממנו עושה זאת רק באמצעות הבחינה התחתונה שבו. הסיבה נעלית מן המסובב במידה כזאת, שהמסובב אינו יכול להשיג אותה או לשאת אותה כפי שהיא.

ע"כ מוכרח לצמצם עצמו ולקשר א"ע [את עצמו] בבחי' תחתונה שלו למה שלמטה ממנו כדי להחיות אותו וזו הבחי' שבה משפיע נק' יסוד אבא בתוך יסוד אמא ונעשה מהם מוחין לז"א.

לכן הוא מוכרח לצמצם את עצמו ולקשור את עצמו אל מה שלמטה ממנו באמצעות הבחינה התחתונה שבו, כדי להחיות אותו. הבחינה הזאת, שבאמצעותה הוא משפיע, נקראת יסוד אבא בתוך יסוד אמא; ומהם נעשים המוחין של ז"א.

לכן הבחינה העליונה צריכה לצמצם את עצמה ולהתחבר אל הבחינה התחתונה באמצעות הנקודה התחתונה שבה, ונקודת המגע הזאת נקראת יסוד. בספירות, יסוד אבא (חכמה) מתלבש בתוך יסוד אמא (בינה), ומשניהם נוצרים המוחין של ז"א, תבנית המדות.

3 והנה נראה מה שמבואר שם שמשותין עד החזה ומתקבצין כל האורות בלב שהם ד' שמות מבי' יסודות הנ"ל עולין לחשבון לייב [ועי' בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' אמור דצ"ג ע"ב].

והנה, נראה מה שמבואר שם: שהם שווים עד החזה, וכל האורות מתקבצים בלב. אלה הם ארבעה שמות משני היסודות שהוזכרו לעיל, העולים לחשבון לייב [ועיין בפירוש הרמ"ז על הזוהר, פרשת אמור, דף צ"ג ע"ב].

בכתבי האריז"ל מוסבר ששני היסודות, של אבא ושל אמא, נמשכים בשווה עד החזה, ושם כל האורות שלהם מתקבצים בלב. אורות אלה הם ארבעה שמות אלוקיים, וחשבונם יחד הוא שלושים ושתיים, הנכתב ל"ב — אותיות המילה "לב". הטקסט מפנה לפירוש הרמ"ז על הזוהר, אמור צ"ג ע"ב, שאותו מצטט גם המאמר "עיני כל" בנושא הלב.

ולהבין הענין ד"מ [דרך משל] הוא מכיון שיצא שכל מהמוח פתאום וכשהיה במוח הוא סתום מאד ואינו בהתגלות עד שאפילו הוא עצמו אינו משיגו.

כדי להבין את העניין, נביא משל: רעיון עולה פתאום מן השכל. כל עוד היה במוח, הוא היה סתום מאוד ולא גלוי, עד שאפילו האדם עצמו לא השיג אותו.

כעת המאמר מביא משל משכלו של האדם. רעיון חדש שעולה בו פתאום נסתר ולא מפותח כל כך כל עוד הוא במוח, עד שאפילו הוא עדיין אינו משיג אותו.

קטע 3 • 41-6

שכל ולב: צדיק וחסיד

4 ואחר כך כשמתחיל להתפשט מהמוח ולחוץ תיכף ומיד כשבא להתגלות מתלהב מאד ויכול לפעול בהתגלותו איזה דבר והלב הוא קיומו של הדבר שכיון שמתחזק איזה דבר בלב בחיזוק גדול לא יזוז ממנו לעולם.

לאחר מכן, כשהדבר מתחיל להתפשט מן המוח כלפי חוץ, מיד, ברגע שהוא בא לידי גילוי, האדם מתלהב מאוד ויכול לפעול דבר מה באמצעות גילוי. והלב הוא שמקיים את הדבר: כאשר דבר מה מתבסס בלב בחזקה רבה, האדם לא יזוז ממנו לעולם.

כשהרעיון מתחיל לצאת מן המוח ולהתגלות, הוא ממלא את האדם בהתלהבות ויכול להניע אותו לפעולה. אבל הלב הוא שמקיים אותו לאורך זמן: כשעניין נקבע היטב בלב, האדם לא יזוז ממנו לעולם.

מה שאין כן כשעדיין אינו אצלו רק בשכל יכול לזוז ממנו תיכף מאחר שהלב עדיין מושרש בתאוות גופניות מחמת

לעומת זאת, כל עוד הדבר נמצא אצלו רק בשכל, הוא יכול לזוז ממנו מיד, מאחר שהלב עדיין מושרש בתאוות גופניות, מפני

כל עוד העניין נמצא רק בשכלו, הוא יכול לנטוש אותו מיד, מפני שלבו עדיין מושרש בתאוות גופניות.

שהיא קרובה יותר אל הגוף, ואע"פ [ואף על פי] שמשיג בשכל שצריך לדבק אי"ע [את עצמו] בו ית' בכל נפשו וזהו תכלית הכל אעפ"כ [אף על פי כן] יכול הלב להמשיך אותו אחר תאוות גופניות.

שהלב קרוב יותר אל הגוף. ואף שהוא משיג בשכלו שעליו לדבוק בו ית' בכל נפשו, וזו תכלית הכול, אף על פי כן הלב יכול להמשיך אותו אחר תאוות גופניות.

הלב קרוב יותר לגוף מן המוח. לכן, גם כאשר האדם מבין בבירור שעליו לדבוק בה' בכל נפשו, ושזו תכלית הכול, לבו עדיין יכול למשוך אותו אחר תאוות גופניות.

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] הלב חומד^{7,8} כוי ועל כן צריך האדם להיות תמיד זריז ללחום מלחמת השכל עם הלב להטות אותה גם כן בכל כח התבוננותו בגדולתו ית' עד שתחפץ גם היא לדבק בו ית'.

כמאמר רז"ל: "הלב חומד" וכוי. לכן על האדם להיות תמיד זריז לנהל את מלחמת השכל בלב, ולהטות גם אותו, בכל כוח ההתבוננות שלו בגדולתו ית', עד שגם הלב יחפוץ לדבוק בו ית'.

חז"ל מתארים את הלב כאיבר החומד. לכן על האדם להיות תמיד זריז במלחמת השכל בלב, ולהשתמש בכל כוח ההתבוננות בגדולת ה' כדי להטות גם את הלב, עד שגם הוא ירצה לדבוק בו.

5 וזהו ענין ב' בחי' צדיק וחסיד. צדיק נקרא דהנה אמרו איזהו גבור הכובש⁹ את יצרו¹⁰ שצריך תמיד לכבוש

וזהו עניינן של שתי הבחינות, צדיק וחסיד. [אדם] נקרא צדיק משום שכפי שאמרו: "איזהו גיבור? הכובש את יצרו" — כלומר, עליו לכבוש תמיד

המאמר מיישם זאת על שתי דרכי עבודה: עבודתו של הצדיק ועבודתו של החסיד. המשנה מגדירה את הגיבור כ"כובש את יצרו", והאדם הנקרא כאן צדיק הוא מי שעליו לכבוש תמיד את ליבו.

את הלב בשכלו מאחר שהלב מושרש מאד בענייני עוה"ז אלא שהשכל נוטה לדבקה בו ית' וע"כ צריך תמיד ללחום מלחמתו ונק' צדיק.

את ליבו באמצעות שכלו, שכן הלב מושרש עמוק בענייני העולם הזה, ואילו השכל נוטה להידבק בו יתברך; לכן עליו לנהל תמיד את מלחמתו, והוא נקרא צדיק.

עליו להכניע את ליבו באמצעות שכלו ללא הרף, משום שליבו עדיין מושרש עמוק בענייני העולם הזה, ורק שכלו נוטה להידבק בה'. מכיוון שחיייו הם מלחמה מתמדת, הוא נקרא צדיק.

משא"כ כשמרגיל אי"ע [את עצמו] בהתבוננות כ"כ [כל כך] עד שתשרש הדבר בלב ג"כ וממילא הוא בטל מכל וכל

לעומת זאת, כאשר הוא מרגיל את עצמו להתבונן במידה כזאת, עד שהעניין נעשה מושרש גם בליבו, ממילא הוא בטל לחלוטין

המדרגה הגבוהה יותר שייכת למי שמרגיל את עצמו להתבונן, עד שהעניין משתרש גם בליבו. אז הוא בטל לחלוטין מאליו, ואין בו עוד דבר שמתנגד לכך.

ולא יזוז ממנה בשום אופן זהו נקי חסיד¹¹ [כן כתב בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] ח"א [חלק א'] ש"ג. אכן בסש"ב [בספר של בינונים] פי"2 דזהו נקי צדיק ובחי" הא' נקי בינוני¹³ ע"ש].

ואינו זו מכך בשום אופן — זה נקרא חסיד [כך כתב רבי חיים ויטאל בשערי קדושה, חלק א, שער ג. אולם בספר של בינונים מבואר שזה נקרא צדיק, ואילו הבחינה הראשונה נקראת בינוני; עיינו שם].

אדם כזה לעולם אינו סר מכך, והוא נקרא חסיד; בסוגריים מובא שערי קדושה לרבי חיים ויטאל כמקור למונחים האלה. עוד מצוין שהתניא (ספר של בינונים) משתמש במונחים אחרים: מי שהגיע למדרגה זו נקרא צדיק, ומי שעדיין עליו להמשיך להיאבק נקרא בינוני, כלומר אדם שבמדרגת ביניים.

6 וזה שאמר דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] תכלית שנאה שנאתים¹⁴ כו' כשראה שונאי ה' נעשה להם שונא גמור, ואף שהיה להם כמה מעלות גופניות שהיה ראוי לאהוב אותם מטבע הגוף

וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום: "תכלית שנאה שנאתים" וכו'. כשראה שונאי ה', נעשה שונא גמור שלהם. ואף שהיו להם כמה מעלות גופניות, שהיה ראוי לאהוב אותם מצד טבע הגוף,

דוד המלך ממחיש כאן את המדרגה הגבוהה יותר. כשראה את שונאי ה', נעשה שונא גמור שלהם, אף שהיו להם תכונות גופניות שהיו מעוררות בדרך כלל אהבה.

דהיינו מצד יפים וחכמתם שדרך הגוף לאהוב דברים כאלו, אעפ"כ [אף על פי כן] מפני שמושרשת אצלו כ"כ [כל כך] אהבתו ית' בלב גם כן הוא בטל מכל מדותיו נגדו והיה להם שונא גמור והוא ע"ד מה שכתוב ולכי חלל בקרבי.¹⁵

כלומר, יופיים וחכמתם, שהרי טבע הגוף לאהוב דברים כאלה. ואף על פי כן, מאחר שאהבתו לה' הייתה מושרשת כל כך גם בלבו, הוא היה בטל לפניו בכל מדותיו, ונעשה שונא גמור שלהם. וזה על דרך מה שכתוב: "ולכי חלל בקרבי".

יופי וחכמה הם דברים שהגוף נמשך אליהם באופן טבעי. אך אהבתו של דוד לה' הייתה מושרשת בלבו, לצד השגתו השכלית, ולכן כל רגשותיו הטבעיים היו בטלים לפני ה', והמשיכה אליהם לא תפסה מקום. לכך התכוון באומרו: "ולכי חלל בקרבי".

קטע 4 • 71-8

ברוך: המקום שבו אנו אוחזים בה'

7 וזהו מחמת שמתפשט מהמוח לחוץ ששם הוא סתום ביותר כנ"ל. נחזור לעניינינו שכל המשפיע למטה

נקרא אותה בחי' יסוד

וזה מפני שהדבר מתפשט מן המוח כלפי חוץ, ושם הוא נסתר ביותר, כפי שהוזכר לעיל. נחזור לעניינינו: בכל דבר שמשפיע כלפי מטה, הבחינה הזאת נקראת יסוד.

כוחו של הלב נובע מכך שהרעיון יצא מן המוח, שבו היה נסתר ביותר. כעת המאמר חוזר לעניין היסוד: בכל דבר שמשפיע כלפי מטה, הבחינה שדרכה הוא משפיע נקראת יסוד.

ולכן כשאנו קוראים להוי' ב"ה אנו קוראים אותו באותה בחי' דהיינו במלת ברוך שהוא יסוד אבא¹⁶ כנודע

לכן, כשאנו קוראים להוי' יתברך, אנו קוראים אליו באמצעות אותה בחינה, כלומר באמצעות המילה "ברוך", שהיא יסוד אבא, כידוע;

לכן, כשאנו פונים לה' בברכה, אנו משתמשים במילה "ברוך", שלפי הידוע מקבילה ליסוד אבא; בהערת קה"ת מצוין המקור לכך במילון המונחים הקבלי "מאורי אורי".

דהיינו באותה בחי' שהוא מקושר אתנו להחיות אותנו באותה בחי' עצמה אנו יכולים לאחוז בו כלומר, באמצעות הבחינה שבה הוא קשור אלינו כדי להחיות אותנו — באותה בחינה עצמה אנו יכולים להיאחז בו, אנו פונים אליו בבחינה שבה הוא קשור אלינו כדי להחיות אותנו, ודווקא באותה בחינה אנו יכולים להיאחז בו.

ולא יותר מאחר שלאותה בחי' הוא מצמצם א"ע [את עצמו] להשפיע למטה כנ"ל ע"כ באותה הבחי' יש לנו אחיזה כמו שכתוב כולם בחכמה עשית.¹⁷

ולא יותר מכך, שהרי לאותה בחינה הוא מצמצם את עצמו כדי להשפיע כלפי מטה, כפי שהוזכר לעיל. לכן יש לנו אחיזה באותה בחינה, כמו שנאמר: "את כולם עשית בחכמה".

איננו יכולים להשיג יותר מכך, מפני שזו הבחינה שאליה הוא מצמצם את עצמו כדי להשפיע כלפי מטה. לכן נאמר: "את כולם עשית בחכמה" — כל הבריאה קשורה אליו באמצעות חכמה, ושם יש לנו אחיזה.

8 והנה אותן ב' היסודות מהם נעשים מוחין לז"א דהנה ז"א נקרא מלשון זעיר שהשכל הוא קטן יותר ממה שלמעלה

קעת, משני היסודות האלה נוצרים המוחין של ז"א. ז"א נקרא כך מלשון "זעיר", קטן, משום שהשכל שבו קטן יותר מזה שלמעלה ממנו,

משני היסודות של אבא ושל אמא נוצר המוחין של ז"א. שמו, שמקורו במילה "זעיר", קטן, משקף את העובדה שהשכל שבו קטן יותר מהמדרגות שמעליו.

והוא חיות המתפשט לחיות העולמות [ועמ"ש בדי"ה באתי לגני ובדי"ה צאינה וראינה¹⁸ גבי שאו ידיכם קדש¹⁹ כו'] ואחר כך כשמתפשט עד החזה נעשה שם אורות הרבה ומשם נעשה בחי' רחל ולאח.

והוא החיות המתפשטת כדי להחיות את העולמות [ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "באתי לגני" ובמאמר המתחיל "צאינה וראינה", בעניין "שאו ידיכם בקודש" וכו']. לאחר מכן, כשהיא מתפשטת עד החזה, נוצרים שם אורות רבים, ומשם נוצרות בחינות רחל ולאח.

ז"א הוא החיות המתפשטת כדי להחיות את העולמות; ההערה שבסוגריים מפנה למאמרים "באתי לגני" ו"צאינה וראינה", העוסקים בפסוק "שאו ידיכם בקודש", ומסבירים כיצד החיות הזאת נמשכת למטה. כשהאור מתפשט עד החזה, נוצרים שם אורות רבים, ומשם נוצרות בחינות רחל ולאח, שתי תצורות נקביות המקבלות מז"א.

קטע 5 • 91-10

רחל ולאח: מחשבה ודיבור

9 ואע"פ [ואף על פי] שלכאורה מובא בכתבי האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] שבחי' לאח יונקת ממה שלמעלה דהיינו מבינה ותבונה וגם בחי' רחל

ואף שלכאורה מובא בכתבי האריז"ל שבחינת לאח יונקת מן המדרגה שלמעלה ממנה, כלומר מבינה ומתבונה, וגם בחינת רחל

המאמר מעלה קושי מדברי האריז"ל, שנראה מהם שלאח יונקת מן המדרגות שמעליה, מבינה ומתבונה (החלק התחתון של בינה), וגם רחל יונקת מן המדרגות שמעליה.

יונקת משם שעל זה נאמר בחכמה יסד ארץ²⁰ היינו בחי' רחל הנ"ל אבא יסד ברתא^{21, 22, 23, 24} שהכל מחכמה נפקא זהו גם כן אמת.

יונקת משם, שעל כך נאמר: "בחכמה יסד ארץ" — כלומר, בחינת רחל שהזכרה לעיל: "אבא יסד ברתא", שכן הכול יוצא מחכמה; גם זה נכון.

על רחל מביא האריז"ל את הפסוק "בחכמה יסד ארץ", שהזוהר דורש: "אבא יסד ברתא" — חכמה, הנקראת אבא, ייסדה את מלכות, ה"בת" וה"ארץ", שכן הכול יוצא מחכמה. המאמר מקבל שגם זה נכון.

אבל נראה דהנה ב' בחי' רחל ולאח הנ"ל הם נקראי' [נקראים] מחשבה ודבור [וכמ"ש בפ' שלח ע"פ טובה הארץ מאד מאד ובפ' ויצא ע"פ וללכן שתי בנות ובפ' תזריע בד"ה קא מפלגי במתיב תא דרקיעא כו' אבל נראה ששתי הבחינות של רחל ולאח שהוזכרו לעיל נקראות מחשבה ודיבור [וכפי שמבואר בפרשת שלח על הפסוק "טובה הארץ מאד מאד", בפרשת ויצא על הפסוק "וללכן שתי בנות", ובפרשת תזריע במאמר המתחיל "קא מפלגי במתיבתא דרקיעא" וכו'];

אולם המאמר מציע דרך אחרת להבין זאת: רחל ולאח נקראות מחשבה ודיבור. ההערה שבסוגריים מפנה לשלושה מאמרים שבהם הדבר מבואר, בפרשיות שלח, ויצא ותזריע.

ע"ש] עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא והם נק' בחי' אחוריים של השכל שאינו השכל בעצמו כשבא להתפשטות מחשבה ודבור.

ראו שם]: העולם המכוסה והעולם הגלוי. הן נקראות בחינת אחוריים של השכל — לא השכל עצמו, אלא כשהוא מתפשט ונמשך למחשבה ולדיבור.

המחשבה והדיבור הם "העולם המכוסה" ו"העולם הגלוי". הם נקראים "אחוריים" של השכל: לא השכל עצמו, אלא ההתפשטות החיצונית שלו כשהוא נמשך למחשבה ולדיבור.

10 וזהו שהם מאחוריים יסוד או"א [אבא ואימא]. ולהבין מהו אתכסיא ואתגליא דהנה במחשבה יש גם כן

אותן האותיות עצמן מה

וזהו שהם נמשכים מהאחוריים של יסוד אבא ואמא. כדי להבין מה פירוש "בהעלם" ו"בגילוי": גם במחשבה יש אותן אותיות ממש שיש בדיבור,

זו הסיבה שנאמר שרחל ולאח נמשכות מה"אחוריים" של יסוד אבא ואמא. כדי להסביר את המושגים "בהעלם" ו"בגילוי", המאמר מציין שבמחשבה כבר מצויות אותן אותיות ממש שהאדם ידבר בהן בהמשך.

שהוא מדבר שהנה מה שמחשב זהו מדבר אלא ששם הם מכוסים ואינו יודע רק הוא בעצמו ואח"כ יכול להבין אפי' [אפילו] אחר.

שהרי מה שהוא חושב הוא מה שהוא מדבר, אלא שבמחשבה הן מכוסות, ורק הוא עצמו יודע אותן; אחר כך גם אדם אחר יכול להבין.

מה שאדם חושב הוא מה שהוא מדבר; ההבדל הוא שבמחשבה האותיות מכוסות וידועות לו בלבד, ואילו לאחר שהן נאמרות גם אדם אחר יכול להבין אותן.

קטע 6 • 111

הלב רואה, שומע ומבין

11 והנה מחשבה ודבור יוצאים מהמדות כי מה שאוהב זהו מחשב ומדבר והמדות נמשכים מהתבוננות

השכל שמתחלה נופל לו בשכלו איזה דבר ואחר כך בהתבוננותו באותו

המחשבה והדיבור נמשכים מן המדות, שהרי האדם חושב ומדבר על מה שהוא אוהב. והמדות נמשכות מהתבוננות השכל: תחילה עולה בדעתו עניין מסוים, ואחר כך, כשהוא מתבונן בו,

המחשבה והדיבור נמשכים מן המדות: האדם חושב ומדבר על מה שהוא אוהב. המדות עצמן נמשכות מהתבוננות השכל: תחילה עולה בדעתו רעיון, ואחר כך הוא מעמיק בו.

דבר מתפשטים ללב ומשם נמשכים המדות לרצות הדבר או שלא לרצות והלב היא קיומה של דבר שלפעמים השכל מחייב לאהוב איזה דבר וטבע הגוף אינו מניחו

העניין מתפשט אל הלב, ומשם נמשכות המדות לרצות את הדבר או שלא לרצות בו. הלב הוא המקיים את העניין; שכן לפעמים השכל מחייב לאהוב דבר מסוים, אך טבע הגוף אינו מניח לאדם לעשות זאת.

כשהאדם מתבונן, העניין מתפשט אל הלב, ושם מתעוררות המדות שגורמות לו לרצות בו או שלא לרצות בו. הלב הוא שמקנה לעניין קיום לאורך זמן; לפעמים השכל אומר שעל האדם לאהוב דבר מסוים, אך טבע הגוף אינו מניח לו.

אבל כשמדבק שכלו כ"כ [כל כך] עד שגם בלבו נקבע הדבר לעשותו ממילא הוא בטל מכל המדות

אבל כשהוא קושר את שכלו לדבר בעוצמה כזאת, עד שהעניין נקבע גם בלבו כדי לעשותו, ממילא הוא בטל מכל המדות.

כשהוא קושר את שכלו לדבר בעוצמה כזאת, עד שהחלטה לעשותו נקבעת גם בלבו, הוא מתבטל מאליו, והמדות הטבעיות אינן עומדות עוד בדרכו.

ועל כן נאמר ביעקב וישק יעקב לרחל²⁵ שהיה מותר לו בודאי מאחר שהיה בטל מכל תאוות גופניות מחמת התדבקותו בו ית' ואחר כך כשמתפשטים אותיות המחשבה לאותיות הדבור שם הוא יותר התגלות

לכן נאמר על יעקב: "וישק יעקב לרחל". הדבר בוודאי היה מותר לו, מאחר שהיה בטל מכל תאוות הגוף מחמת דבקותו בה'. לאחר מכן, כשהאותיות שבמחשבה מתפשטות לאותיות הדיבור, הדבר מתגלה יותר.

משום כך יכול היה יעקב לנשק את רחל: הדבר בוודאי היה מותר לו, משום שדבקותו בה' הותירה אותו בטל מכל תאוות הגוף. המאמר חוזר אחר כך למחשבה ולדיבור: כשהאותיות שבמחשבה מתפשטות לאותיות הדיבור, הן מתגלות יותר.

ולכן מאחר שהשכל יוצא מהמוח ללב שהכל מחכמה נפקא ע"כ יש בלב כל הבחי' דהיינו ראי' [וכמ"ש ולבי ראה הרבה חכמה²⁶ כו']

ומכיוון שהשכל יוצא מן המוח אל הלב, והרי הכול יוצא מחכמה, יש בלב כל הבחינות, כלומר ראי' [וכמו שנאמר: "ולבי ראה הרבה חכמה" וכו'],

מכיוון שהשכל יוצא מן המוח אל הלב, והכול בא מחכמה, יש בלב כל הבחינות של השכל. הראשונה היא ראי', כפי שאומר קהלת: "ולבי ראה הרבה חכמה".

שמיעה והבנה, וכמ"ש ברבות בקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי^{27,28} והיינו שיש בלב גם כן בחינת בינה כנ"ל שהם יסודות משתווין שם שבהם מתקשרים לחיות כל העולמות

שמיעה והבנה, וכמו שנכתב במדרש רבה על קהלת, על הפסוק "דברתי אני עם לבי". כלומר, יש בלב גם בחינת בינה, כנזכר לעיל, שכן אלו היסודות המשתווים שם, שבאמצעותם הם נקשרים להחיות את כל העולמות.

הלב שומע ומבין גם הוא, כפי שמונה המדרש על קהלת את כוחות הלב על הפסוק "דברתי אני עם לבי". כלומר, יש בלב גם בחינת בינה, מפני שהיסודות של אבא ואמא מסתיימים שם במידה שווה, ובאמצעותם האור נקשר להחיות את כל העולמות.

אך אדם צ"ל תמיד זריז ונלכב לכבוש את יצרו ולעקור אותו ממחוד"מ [ממחשבה דבור ומעשה] לדבקה בו יתי כנ"ל:

אך על האדם להיות תמיד זריז ולבבי, כדי לכבוש את יצרו ולעקור אותו מן המחשבה, הדיבור והמעשה, כדי לדבוק בה, כנזכר לעיל.

המאמר מסיים בדרישה מן האדם: עליו להיות תמיד זריז ולבבי, לכבוש את יצרו ולעקור אותו מן המחשבה, הדיבור והמעשה, כדי שיוכל לדבוק בה.

בעבודה

הבנה בשכל שעל האדם לדבוק בה' אינה מספיקה, מפני שהלב קרוב לגוף ועלול למשוך את האדם אחר תאוות הגוף. על האדם לנהל את מלחמת השכל עם הלב, להתבונן בגדולת ה' בכל כוחו, עד שהלב עצמו ירצה לדבוק בו; ועליו להשתדל תמיד, בלב שלם, לכבוש את היצר ולעקור אותו מן המחשבה, הדיבור והמעשה.

שאלות לשיחה

1. מדוע רעיון שנמצא רק בשכל עלול להישכח מיד, ואילו דבר שנקבע בלב מתקיים?
2. במה שונות ההגדרות של שערי קדושה ושל התניא למי שנקרא צדיק, ועל מה מדגישה כל אחת מהן?
3. מדוע הכינוי לה' "ברוך" פירושו פנייה אליו בבחינה שדרכה הוא מחיה אותנו, ומדוע אין אנו יכולים להשיג יותר מכך?
4. באיזה מובן מחשבה ודיבור הם העולמות הנסתרים והגלויים, ו"האחוריים" של השכל?
5. מה פירוש הדבר שגם הלב רואה, שומע ומבין?

הערות

פסוקה 1

1 "והיה לכם לציצית, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות הוי' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". הפסוק מזכיר את הלב ואת העיניים, שהם נושא הביאור הזה.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּרוּ אַחֲרָי לִבְכֶּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֵתֶם זָנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 הלב רואה

על הפסוק "דיברתי אני עם לבי" (קהלת א, טז), המדרש מונה את כוחות הלב, ופותח: "הלב רואה, כמו שנאמר: 'ולבי ראה הרבה'". המאמר עצמו מזכיר את המדרש הזה בפסקה 11.

Kohelet Rabbah 1:16 קוהלת רבה א:ט"ז

דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי, הֶלֶב רֹאֶה, שְׁנֹאֲמַר: וְלִבִּי רָאָה הָרְבֵּה. הֶלֶב שׁוֹמֵעַ, שְׁנֹאֲמַר (מַלְכִּים א ג, ט): וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שִׁמְעַ. הֶלֶב מְדַבֵּר, שְׁנֹאֲמַר: דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי. הֶלֶב הוֹלֵךְ, שְׁנֹאֲמַר (מַלְכִּים ב ה, כו): לֹא לְבִי הֵלֵךְ. הֶלֶב נוֹפֵל, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוּאֵל א יז, לב): אֵל יִפֹּל לִב אָדָם עָלָיו. הֶלֶב עוֹמֵד, שְׁנֹאֲמַר (יְחִזְקֵאל כב, יד): הִנֵּעַמְד לָבֶה. הֶלֶב שָׁמַח, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים טז, ט): לָכֵן שָׁמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי. הֶלֶב צוֹעֵק, שְׁנֹאֲמַר (אִיכָה ב, יח): צָעַק לָכֶם אֵל ה'. הֶלֶב מְתַנַּחֵם, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה מ, ב): ...

I have spoken with my heart, saying: Behold, I have "amassed and added wisdom, beyond all who were before me over Jerusalem; my heart has seen much wisdom and knowledge" (Ecclesiastes 1:16). "I have spoken with my heart" – the hearts sees, as it is stated: "My heart has seen much." The heart hears, as it is stated; "Give your servant an understanding [shome'a] heart" (I Kings 3:9). The heart speaks, as it is stated: "I have spoken with my heart." The ... heart goes, as it is stated: "Didn't my

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

פסוקה 2

3 להבין ענין הלב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה לעיל יט, ב בהערות וציגונים מכ"ק אדמו"ר. ולהלן ברשימת הכתב-יד.

4 הלב שומע

אותו מדרש על "דיברתי עם לבי" ממשיך: "הלב שומע, כמו שנאמר: 'ונתת לעבדך לב שומע' (I Kings 3:9). המאמר מביא זאת כאחד מכוונותיו השכליים של הלב.

Kohelet Rabbah 1:16 קוהלת רבה א:ט"ז

דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי, הֶלֶב רֹאֶה, שְׁנֹאֲמַר: וְלִבִּי רָאָה הָרְבֵּה. הֶלֶב שׁוֹמֵעַ, שְׁנֹאֲמַר (מַלְכִּים א ג, ט): וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שִׁמְעַ. הֶלֶב מְדַבֵּר, שְׁנֹאֲמַר: דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי. הֶלֶב הוֹלֵךְ, שְׁנֹאֲמַר (מַלְכִּים ב ה, כו): לֹא לְבִי הֵלֵךְ. הֶלֶב נוֹפֵל, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוּאֵל א יז, לב): אֵל יִפֹּל לִב אָדָם עָלָיו. הֶלֶב עוֹמֵד, שְׁנֹאֲמַר (יְחִזְקֵאל כב, יד): הִנֵּעַמְד לָבֶה. הֶלֶב שָׁמַח, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים טז, ט): לָכֵן שָׁמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי. הֶלֶב צוֹעֵק, שְׁנֹאֲמַר (אִיכָה ב, יח): צָעַק לָכֶם אֵל ה'. הֶלֶב מְתַנַּחֵם, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה מ, ב): ...

I have spoken with my heart, saying: Behold, I have "amassed and added wisdom, beyond all who were before me over Jerusalem; my heart has seen much wisdom and knowledge" (Ecclesiastes 1:16). "I have spoken with my heart" – the hearts sees, as it is stated: "My heart has seen much." The heart hears, as it is stated; "Give your servant an understanding [shome'a] heart" (I Kings 3:9). The heart speaks, as it is stated: "I have spoken with my heart." The ... heart goes, as it is stated: "Didn't my

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

5 וא"י בכתבי האר"ז"ל שיסוד אבא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה פ"ח שם ואילך.

6 כד"ה עיני כל

המאמר "עיני כל אליך ישברו" מסביר את "שערי בינה" כאור ההתבוננות היוצא מן המוח אל הלב, כך שגם הלב תופס ומבין; הוא אוסף את האמרות "הלב רואה... הלב שומע" מן המדרש על קהלת, ומביא בשם המגיד שהחזרה נקרא "חזה", "ראייה", משום שחכמה, בחינת הראייה, נמשכת עד אליו. הוא גם מפנה בחזרה להסבר הזה: "להבין עיניו הלב".

הערת קה"ת

לקמן פ' מטות פה, ב.

פסוקה 4

7 כמאדו"ל הלב חומד

בין פעולות הלב מונה המדרש על "דיברתי עם לבי" את הדברים: "הלב חומד, שנאמר: 'אל תחמוד יפיה בלבבך' (Proverbs 6:25)". אדמו"ר הוקן מצטט זאת כדי להצביע על משיכת הלב לתאוות גופניות.

Kohelet Rabbah 1:16 קוהלת רבה א:ט"ז

... הֶלֶב נִמְסַ, שְׁנֹאֲמַר (יהושע ז, ה): וַיִּמָּס לָבֶה הָעָם. הֶלֶב מְקַבֵּל דְּבָרִים, שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים ו, ו): וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ. הֶלֶב מְקַבֵּל יְרָאָה, שְׁנֹאֲמַר (ירמיה לב, מ): וְאֵת יְרָאָתִי אֶתֵּן בְּלִבְכֶּם. הֶלֶב מוֹדֶה, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים קיא, א): אוֹדָה ה' בְּכָל לֵב. הֶלֶב חוֹמֵד, שְׁנֹאֲמַר (משלי ו, כה): אֵל תִּחְמַד יִפְיָה בְּלִבְךָ. הֶלֶב מְתַקְשֶׁה,

יצרו, שנאמר (משלי טז) טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר. איהו עשיר, השמח בחלקו, שנאמר (תהלים קכח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אשריך, בעולם הזה. וטוב לך, לעולם הבא. איהו מכבד, המכבד את הבריות, שנאמר (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד ובני יקלו:

Ben Zoma said: Who is wise? He who learns from every man, as it is said: "From all who taught me have I gained understanding" (Psalms 119:99). Who is mighty? He who subdues his [evil] inclination, as it is said: "He that is slow to anger is better than the mighty; and he that rules his spirit than he that takes a city" (Proverbs 16:32). Who is rich? He who rejoices in his lot, as it is said: "You shall enjoy the fruit ... of your labors, you shall be happy

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

11 זהו נקי חסיד

שער זה מסביר את השמות "צדיק" ו"חסיד": מי שמקיים את מצוות בעוד היצר הרע נוכח והוא מתגבר עליו נקרא צדיק; מי שמקיים אותן מפני שהיצר הרע התבטל, והמידות הטובות נעשו טבעו, נקרא חסיד גמור. הטקסט מביא זאת כמקור לשימוש במונחים אלה.

Sha'arei Kedusha, Part 1 3:3 שרי קדושה, חלק א ג'ג'

הנה האיש אשר נדבה רוחו אותו להיותו בא לטהר ולהתקדש לקבל עליו עול מלכות שמים על אמתתה, יכין עצמו בכל כחו ויזדורז לקיים כל תרי"ג מצות, כי בקיומם יושלמו תרי"ג איברים וגידים של נפשו השכלית כנוכר (בשער ראשון) כי אם תחסר ממנו מצוה אחת מן רמ"ח מצות עשה עדיין הוא חסר אבר אחד מנפשו ועליו נאמר (קהלת א ט"ו) וחסרון לא יוכל להמנות, וזה יותר חמור מכלל כל איש אשר בו מום לא יקרב. אך מי שקיימם ועבר על מצוה אחת. משס"ה מצות לא תעשה נקרא בעל מום ממש, כי ...

If a Jew wishes to purify and sanctify himself and truly accept the yoke of the Heavenly kingdom upon himself, let him prepare himself with all his might to perform all 613 mitzvot with alacrity. Through their fulfillment the 613 organs and veins of his soul will become perfected, as mentioned above. This is because if he lacks even one of the 248 positive mitzvot, he still lacks an organ of his soul. About such a person scripture states, "A lacking which is incalculable," which is worse than the matter

Shaarei Kedusha (Public Domain) • Gates of Holiness, translated by Rabbi Amiram Markel, 2013 (CC-BY)

12 אכן בסש"ב פ"י

בתניא, פרק י, מי שנלחם בנפש הבהמית עד שהוא מוציא את הרע מליבו נקרא צדיק, והצדיק הגמור הוא מי שהרע שבו נהפך לטוב; פרק יב מתאר את הבינוני, שהרע שבו מוכנע אך עדיין קיים. אלה הם הפרקים שאליהם מתייחסת האמירה שבספר של בינונים מדרגה זו נקראת צדיק והמדרגה הראשונה בינוני.

הערת קה"ת
פ"י ופ"ב.

13 ובחי' הא' נקי בינוני

פרק י"ב בתניא מתאר את הבינוני: הוא אינו חוטא לעולם, אך הרע שבלבו, שנכנע בשעת התפילה, מתעורר מחדש לאחריה ומשתוקק לענייני העולם הזה; ורק שכלו, שמטבעו שולט בלב, מונע ממנו לבוא לידי מעשה, דיבור

שנאמר (משלי כח, יד): ומקשה לכו. הלב מטיב, שנאמר (שופטים טז, כה): ויהי כטוב לבם, הלב עושה מרמה, שנאמר (משלי יב, כ): מרמה ...

I have spoken with my heart, saying: Behold, I have "amassed and added wisdom, beyond all who were before me over Jerusalem; my heart has seen much wisdom and knowledge" (Ecclesiastes 1:16). "I have spoken with my heart" – the heart sees, as it is stated: "My heart has seen much." The heart hears, as it is stated: "Give your servant an understanding [shome'a] heart" (I Kings 3:9). The heart speaks, as it is stated: "I have spoken with my heart." The ... heart goes, as it is stated: "Didn't my

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

קה"ר פ"א, טז, א. רש"י עה"ת ס"פ שלח ד"ה [ולא תתור] אחרי לבבכם . . העין רואה והלב חומד. ועי' במדבר (פ"י, ס"ו) ובילקוט שם ר' תש"ג – ירוש' פ"א ד"ט דברכות [ה"ה] . . צ"ח במדבר פ"י ס"ז ולי רש"י ל"מ. [כ].

8 הלב חומד

על "ולא תתור אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" כותב רש"י שהלב והעיניים הם המרגלים של הגוף, שליחיו לעבירה: "העין רואה, הלב חומד, והגוף עושה את העבירות". הערת קה"ת מצטטת זאת לצד המדרש.

Rashi on Numbers 15:39 רש"י על במדבר ט"ו:ל"ט

וזכרתם את כל מצות ה'. שמנן גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטיו וחסה קשרים הרי תרי"ג (תנחומא): ולא תתור אחרי לבבכם. כמו "מתור הארץ" (במדבר י"ג); הלב והעיניים הם מרגלים לגוף, מספרים לו את העבירות, העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העברה (תנחומא):

AND YE SHALL REMEMBER ALL THE מצות ה' will remind COMMANDMENTS OF THE L-RD — The one of all the commandments because the numerical value is six hundred, and there are ציצית of the letters of the word eight threads and five knots in the fringes, so that you have six hundred and thirteen, which is also the number of the commandments of the Torah. ולא תתור אחרי לבבכם — The verb has the same meaning as in (Numbers 13:25), "and they re- turned from searching ... (מתור) ...

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

5 פסקה

9 איהו גבור הכובש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
אבות ד, א.

10 איהו גבור הכובש את יצרו

בן זומא: "איהו גיבור? הכובש את יצרו". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהגדרה של מי שעדיין נאבק — הצדיק המתואר בשערי קדושה.

Pirkei Avot 4:1 משנה אבות ד:א'

בן זומא אומר, איהו חכם, הלומד מכל אדם, שנאמר (תהלים קיט) מכל מלמדי השכלתי פי עדותיך שיתח לי. איהו גבור, הכובש את

או מחשבה. הטקסט מביא את התניא כדי להצביע על שימושו השונה בשמות.

Tanya, Likkutei Amarim 12 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ב

פסוקה 6

14 תכלית שנאה שנאתים

"בתכלית שנאה שנאתים; לאויבים היו לי" — נאמר על שונאי ה' בפסוק הקודם. אדמו"ר הזקן קורא זאת כתגובה של לב הנתון כולו לאהבת ה'.

Psalms 139:22 תהילים קל"ט:כ"ב

תְּכַלֵּית שְׂנֵאָה שְׂנֵאֲתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי:

I hate them with utmost hatred; I count them mine enemies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, כב.

15 ולבי חלל בקרבי

"כי עני ואביון אני, ולבי חלל בקרבי". אדמו"ר הזקן מפרש שכלבו של דוד לא היה שום רצון טבעי שיכול לעמוד כנגד אהבתו לה'.

Psalms 109:22 תהילים ק"ט:כ"ב

כִּי־עָנִי וְאֲבִיּוֹן אֲנִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי:

For I am poor and needy, And my heart is wounded within me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קט, כב.

פסוקה 7

16 ברוך שהוא יסוד אבא

מילון מונחים קבלי המסודר לפי אותיות; ההערה מפנה לערך באות ביי"ת, שבו מזוהה "ברוך" עם יסוד אבא — וזהו שהמאמר מכנה "ידוע".

הערת קה"ת

ראה מא"א אות ב, סל"ט.

17 כלם בחכמה עשית

"מה רבים מעשיך, הוי! כולם בחכמה עשית". אדמו"ר הזקן קורא את הפסוק כאומר שהקשר של ה' לכל הבריא, וממילא גם האחיזה שלנו בו, הוא בבחינת חכמה.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מִה־רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַחְכְּמָה עָשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ קִנְיָנָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

פסוקה 8

18 ובד"ה צאינה וראינה

שם מסביר אדמו"ר הזקן את הפסוק "שאו ידיכם בקודש וברכו את הוי"': הקדושה הנמשכת כדי לברוא את הנבראים ולהחיותם ("קדוש", הנכתב בו) צריכה להתברך — להימשך מחדש בכל דור מן הקודש העליון, הנעלה לחלוטין מן העולמות; עם ישראל פועלים זאת. זהו פירוש הביטוי "הקדוש

ברוך הוא". הדברים מבהירים למה הכוונה בחיות המתפשטת כדי להחיות את העולמות.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש כא, ג.

19 שאו ידיכם קדש

"שאו ידיכם בקודש וברכו את הוי"'. המאמרים שאליהם מתייחס הטקסט מסבירים פסוק זה כהמשכת ברכה, החיות של העולמות.

Psalms 134:2 תהילים קל"ד:ב

שְׁאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבְרְכוּ אֶת־ה'

Lift up your hands to the sanctuary, And bless ye the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

20 בחכמה יסד ארץ

"הוי' ייסד את הארץ בחכמה; כונן את השמים בתבונה". האריז"ל והזוהר מפרשים את "הארץ" כמלכות, רחל, שנוסדה באמצעות חכמה.

Proverbs 3:19 משלי ג:י"ט

ה' בְּחִכְמָה יָסַד־אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ג, יט.

21 אבא יסד ברתא

ברעיא מהימנא על פינחס: "סוד הדבר הוא 'בחכמה ייסד ארץ': חכמה היא אבא; הארץ היא הבת".

Zohar III, 248a זח"ג רמח, א

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 61b:4-5 תקו"ז תיקון כא

וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי י' מחשבה עלאה. ידעין לזרקא לה להאי אבנא דאיהי בת יחידה לההוא אתר דאתגורת בגין דברתא באבא אתעבידת. הה"ד יי בחכמה יסד ארץ. בחכמה דאיהו אבא יסד ברתא דאיהי ארץ הדום רגליו וההוא חוט דילה איהו ו'. דאבנא דאיהי תגא. עטרי על רישיה עטרה דס"ת. ובגינה אתמר ודאשתמש בתגא חלף איהו כתר תורה ודאי. דתלת כתרין אינון כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר תורה (נ"א וכתר שם טוב) על גבייהו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

זח"ג רמח, א. רנו, ב. ת"ז תי' כא (סא, ב). תי' סט (קה, ב).

Jerusalem'; yea, my heart hath had great experience of wisdom and knowledge

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 וכמ"ש ברבות בקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי

ההערה מפנה את הקורא לאור התורה על בראשית, שם מובא מדרש זה על "דברתי אני עם לבי"; היא אינה מפרשת מה נכתב שם.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית כרך-ו דף תתרצב, א.

28 דברתי אני עם לבי

על פסוק זה מונה המדרש את כוחות הלב: "הלב רואה... הלב שומע... הלב מדבר" ועוד רבים. המאמר מביא אותו לעניין ראית הלב, שמיעתו והכנתו.

Kohelet Rabbah 1:16 קוהלת רבה א:ט"ז

דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי, הֶלֶב רֹאֶה, שְׁנֹאֲמַר: וְלִבִּי רֹאֶה הֶרְבֵּה. הֶלֶב שׁוֹמֵעַ, שְׁנֹאֲמַר (מַלְכִּים א ג, ט): וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שִׁמְעַ. הֶלֶב מְדַבֵּר, שְׁנֹאֲמַר: דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי. הֶלֶב הוֹלֵךְ, שְׁנֹאֲמַר (מַלְכִּים ב ה, כו): לֹא לִבִּי הֵלֵךְ. הֶלֶב נֹפֵל, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוּאֵל א יז, לב): אֵל יִפֹּל לִב אָדָם עָלָיו. הֶלֶב עוֹמֵד, שְׁנֹאֲמַר (יחזקאל כב, יד): הִנֵּעַמְד לִבְךָ. הֶלֶב שֹׁמֵחַ, שְׁנֹאֲמַר (תהלים טז, ט): לִכֹּן שִׂמְח לִבִּי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי. הֶלֶב צוֹעֵק, שְׁנֹאֲמַר (איכה ב, יח): צָעַק לִבִּי אֶל ה'. הֶלֶב מְתַנַּחֵם, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה מ, ב): ...

I have spoken with my heart, saying: Behold, I have "amassed and added wisdom, beyond all who were before me over Jerusalem; my heart has seen much wisdom and knowledge" (Ecclesiastes 1:16). "I have spoken with my heart" - the heart sees, as it is stated: "My heart has seen much." The heart hears, as it is stated; "Give your servant an understanding [shome'a] heart" (I Kings 3:9). The heart speaks, as it is stated: "I have spoken with my heart." The

... heart goes, as it is stated: "Didn't my

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

22 אבא יסד ברתא

שוב ברעיא מהימנא על פינחס, בעניין הדיכר הראשון מעשרת הדיברות: מצד החכמה נאמר "בחכמה יסד ארץ" — באמצעות אבא יסד את הבת.

Zohar, Pinchas 121:822-831 ספר הזהר, פנחס קכ"א:תתכ"ב-תתל"א

23 אבא יסד ברתא

בתיקון כ"א: "הבת נעשתה באמצעות האב", כמו שנאמר: "בחכמה, שהיא אבא, ייסד את הבת, שהיא הארץ".

Tikkunei Zohar 61b:4-5 תקוני הזהר ס"א ב:ד"ה'

וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי י' מחשבה עלאה. ידעין לזרקא לה להאי אבנא דאיהי בת יחידה לההוא אתר דאתגורת בגין דברתא באבא אתעבדית. הה"ד י' בחכמה יסד ארץ. בחכמה דאיהו אבא יסד ברתא דאיהי ארץ הדום רגליו וההוא חוט דילה איהו ו'. דאבנא דאיהי תגא. עטרי על רישיה עטרה דס"ת. ובגינה אתמר ודאשתמש בתגא חלף איהו כתר תורה ודא'. דתלת כתרין אינון כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר תורה (נ"א וכתר שם טוב) על גבייהו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

24 אבא יסד ברתא

בתיקון ס"ט: "באמצעות אבא, שהוא היר"ד, ייסד את הבת, שהיא ה"א זעירא; באמצעות אימא, הה"א העליונה, כונן את השמים, שהם הו"י".

Tikkunei Zohar 105b:2-3 תקוני הזהר ק"ה ב:ב"ג'

וְרֹא דְמִלָּה (משלי ג יט) יְהוּיָה בְּחִכְמָה יִסֵּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה, בְּאֶבְנָא דְאִיהוּ י' יִסֵּד בְּרִתָּא דְאִיהי ה' זְעִירָא, דְעֵלָּה אֶתְמַר (בראשית לו יא) וְאֶבְנִי שֹׁמֵר אֶת הַדָּבָר, בְּאִימָא דְאִיהי ה' עֵלְאָה כּוֹנֵן שָׁמַיִם דְאִיהוּ ו', וְאִיהוּ כּוֹן י"ה, וְכַד יְהוֹן מִתְקַרְבִּין אֶתְנוּן אֵב עִם אֵם בֵּן עִם בַּת כָּל חַד בְּבֵת זְוִיגִיה, ה' עֵלְאָה (סליק) לְגַבִּי י', ה' (תתאה) נְחִית לְגַבִּי ו', הָאִי אִיהוּ קֶרְבֵּן עוֹלָה וְיִוְרֵד, בְּהָהוּא זְמַנָּא (יחזקאל לו ז) וְתִקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֲצָם אֶל עֲצָמוֹ, וְרֹא דְמִלָּה (בראשית ב כג) עֲצָם מְעַצְמִי וּבְשָׂר ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

פסקה 11

25 וישק יעקב לרחל

"ויעקב נשק לרחל, וישא את קולו ויבך" — בפגישתם הראשונה ליד הנאר. אדמו"ר הזקן מסביר שהדבר הותר לו משום שהיה נקי מכל תאוה גופנית.

Genesis 29:11 בראשית כ"ט:יא

וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיִּשָּׂא אֶת־קוֹלוֹ וַיִּבֶךְ:

.And Jacob kissed Rachel, and lifted up his voice, and wept

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, יא.

26 ולבי ראה הרבה חכמה

"דיברתי אני עם לבי לאמור... ולבי ראה הרבה חכמה ודעת". הפסוק מייחס ראיה ללב, והמאמר מצטט כאן את שני חלקיו.

Ecclesiastes 1:16 קהלת א:ט"ז

דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם־לְבִי לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי חֲכָמָה עַל כָּל־אֲשֶׁר־הָיָה לִפְנֵי עַל־יְרוּשָׁלַם וְלִבִּי רֹאֶה הִרְבֵּה חֲכָמָה וְדַעַת:

I spoke with my own heart, saying: 'Lo, I have gotten great wisdom, more also than all that were before me over

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Shaarei Kedusha (Public Domain); Gates of Holiness, translated by Rabbi Amiram Markel, 2013 (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/10/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק